

Roll No.....

ME 2019-20

Total No. of Pages : 4

Total No. of Questions : 6

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड

विषय कोड : 817

योगविज्ञानम्

पंचम् प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः -

5×2=10

(i) योगदर्शनस्य प्रवर्तकः कः ?

(A) कपिलः

(B) कणादः

(C) पतञ्जलिः

(D) गौतमः

(ii) योगमतानुसारेण तत्त्वमस्ति ।

(A) द्वादश

(B) पंचदश

(C) पञ्चविंशति

(D) अष्टाविंशति

(iii) सम्प्रज्ञात् समाधिः ..... ?

(A) सप्तधा

(B) पञ्चधा

(C) त्रिधा

(D) चतुर्धा

(iv) योगासनस्य लक्षणमस्ति ?

(A) स्थितप्रज्ञम्

(B) मनः शान्तिः

(C) स्थितकरणम्

(D) स्थिरसुखम्

(v) योगदर्शने ईश्वरः ..... ?

(A) जगत्कर्ता

(B) पुरुषविशेषः

(C) प्रकृतिः परिणामः

(D) ब्रह्मस्वरूपः

2. रिक्तस्थानानि पूरयत -

5×2=10

(1) जन्मौषधि ..... समाधिजाः सिद्धयः ।

(2) ..... परिणामायशान्तनिर्ग्राह्यः क्रमः ।

(3) प्राणस्य आयामः इति ..... ।

(4) इदानीं ..... प्राधान्येन प्रातिपादनीयम् ।

(5) निमित्तं प्रायोजकं ..... वरणभेदस्तु ततः क्षेत्रिकवत् ।

3. युगमेलनम् कुरुत -

5×2=10

ग्रंथः

रचनाकारः

(1) योगसूत्राणि	(A) विज्ञानभिक्षु
(2) योगसूत्रव्यासभाष्यम्	(B) पतञ्जलि
(3) योगवार्तिक (विवरण)	(C) राघवानन्द
(4) पातञ्जलरहस्यम्	(D) शंकराचार्य
(5) योगसारसंग्रहः	(E) व्यासः

4. लघूत्तरीय प्रश्नाः केचन पञ्च समाधेयाः -

5×3=15

- (i) योगदर्शने कति प्रमाणानि सन्ति ।
- (ii) चित्तस्य कति वृत्तानि सन्ति ।
- (iii) किं नाम योगम् ।
- (iv) समाधिः भेदोः लेख्यः ।
- (v) आसनस्य परिभाषा लेख्यः ।
- (vi) प्राणायामस्य परिचयो देयः ।

5. पञ्चटिप्पण्यो लेख्यः -

5×5=25

- (i) पूर्वधनुरासन
- (ii) मत्स्यासन
- (iii) योगमुद्रासन
- (iv) पद्मशीर्षासन
- (v) हलासन
- (vi) कर्णपीडासन ।

6. दीर्घोत्तरीय प्रश्नाः त्रयः समाधेयाः -

3×10=30

- (i) ततः कृतार्थानां परिणामाक्रमसमाप्तिर्गुणानामिति सूत्रं व्याख्यायताम् ।
- (ii) भस्त्रिका प्राणायाम परिभाषा विधिश्च लेख्यः ।
- (iii) योगसूत्र-व्यासभाष्यमनुसृत्य कैवल्यस्वरूपम् निरूपयत ।
- (iv) उदगीत प्राणायामम् विस्तारेण वर्णयत ।